

ข้อคิดจาก Stiglitz

วารสาร สามโกเศศ

วันที่ 27 สิงหาคม พ.ศ. 2552

หน้า 6

เมื่ออาทิตย์ที่ผ่านมา Professor Joseph Stiglitz นักเศรษฐศาสตร์รางวัลโนเบลได้มาพูดที่กรุงเทพฯ ในโครงการสัมมนาของหนังสือพิมพ์ The Nation ผมได้มีโอกาสฟังและมีส่วนร่วมในบางส่วนของงานนี้ จึงขอนำสิ่งที่นักเศรษฐศาสตร์ชาวอเมริกันผู้ "ดั่งนอกบ้าน" ผู้นี้พูดมาเล่าสู่กันฟัง

ถ้าจะซาบซึ้งสิ่งที่ Dr.Stiglitz พูดคงต้องทราบประวัติ ก่อนว่ามีที่มาที่ไปอย่างไร

Stiglitz เรียนจบจาก MIT เคยสอนหนังสือที่ Oxford/Cambridge/Princeton/Yale/Stanford/Duke/MIT ฯลฯ ปัจจุบันสอนที่มหาวิทยาลัย Columbia เมื่อเร็วๆ นี้มีงานวิจัยระบุว่าเขาเป็นนักเศรษฐศาสตร์ที่งานของเขาถูกอ้างอิงมากที่สุดในโลก

Stiglitz เขียนหนังสือกว่า 19 เล่ม มีบทความตีพิมพ์ในวารสารวิชาการกว่า 300 บทความ ปัจจุบันอายุ 66 ปี เขาจัดอยู่ในกลุ่มความคิดที่เรียกว่าเกือบซ้ายสุดในทางเศรษฐศาสตร์ของสหรัฐอเมริกา กล่าวคือฝ่ายซ้ายเชื่อในการแทรกแซงของภาครัฐในการทำงานของระบบเศรษฐกิจทุนนิยม (ขวาสุดก็คือปรมาจารย์รางวัลโนเบล Milton Friedman ผู้ล่วงลับไปแล้ว)

Stiglitz เป็นนักเศรษฐศาสตร์ "ขวัญใจประเทศกำลังพัฒนา" ในขณะที่เขาเป็น Chief Economist ของธนาคารโลกในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจเอเชียเมื่อ 12 ปีก่อน เขาวิพากษ์วิจารณ์บทบาทและวิธีการแก้ไขปัญห เศรษฐกิจของ IMF อย่างหนักว่าวิธีการที่ใช้นั้นเป็นการทำลายมากกว่าสร้างสรรค์ จนเขาไม่ได้รับสัญญาจ้างงานเทอมที่สอง โดยถูกบีบให้ลาออกก่อนครบเทอมแรกเล็กน้อย

และไม่นานหลังจากการลาออก ในปี 2001 เขาก็ได้รับรางวัลโนเบลสาขาศาสตร์

ผมจำได้ว่าเมื่อประมาณตอน "ปีเผาจริง" คือ 1998 หรือ 1999 เขาได้ขอเข้าพบนายกรัฐมนตรี ชวน หลีกภัย และถ้าจำไม่ผิดได้พบคุณอภิสิทธิ์ นายกษคนปัจจุบันด้วย และคาดว่าคงมีการติดต่อกับคุณอภิสิทธิ์อยู่เป็นระยะเพราะ Stiglitz เดินทางไปรอบโลกตลอดเวลา เมื่อ นายกษอภิสิทธิ์ได้รับเชิญไปประชุม World Economic Forum ที่ Davos สวิตเซอร์แลนด์ หลังจากเข้ารับตำแหน่งใหม่ๆ ก็ได้พบกันและคงเป็นที่มาของการเป็นที่ปรึกษารัฐบาลไทยของอาจารย์ Stiglitz

มีสิ่งแปลกเกี่ยวกับนักเศรษฐศาสตร์ผู้นี้ นั่นก็คือเขาไม่เป็นที่รู้จักกว้างขวางและชื่นชอบนักในสหรัฐอเมริกา ถึงแม้จะได้รับรางวัลโนเบลก็ตาม แต่เขากลับได้รับความนิยมมากจากคนนอกประเทศไม่ว่ายุโรป อเมริกาใต้ หรือ เอเชีย โดยเฉพาะในจีน

เหตุผลหนึ่งที่ไม่เป็นที่นิยมในสหรัฐอเมริกาก็คือเขานำเสนอความคิดที่ตรงข้ามกับกระแสหลักของคนอเมริกัน กล่าวคือเขาเห็นว่าภาครัฐควรมีบทบาทในการแทรกแซงเศรษฐกิจมากเพราะไม่อาจไว้วางใจตลาดได้ ซึ่งการเห็นว่าภาครัฐที่ดีที่สุดคือภาครัฐที่เล็กสุดเป็นความเชื่อดั้งเดิมและเป็นที่ยอมรับกันมากมาตั้งแต่สมัยประธานาธิบดีเรแกน (ในอังกฤษก็สมัยของนางแทตเชอร์ เป็นนายกรัฐมนตรี)

Stiglitz รู้เรื่องสายสนกลในของนโยบายรัฐบาลเป็นอย่างดี เพราะในช่วง 1993-1995 เขาเป็นสมาชิกของคณะที่ปรึกษาเศรษฐกิจของประธานาธิบดีคลินตัน และในปี 1995-1997 ก็เป็นประธานคณะที่ปรึกษาเศรษฐกิจ ก่อนที่จะไปเป็น Senior Vice President และ Chief Economist ของธนาคารโลก

เมื่อมาพูดที่บ้านเราก็ไม่ผิดหวังเลย Stiglitz ชี้ให้เห็นว่าวิกฤตเศรษฐกิจโลกครั้งนี้เป็นผลพวงจากความล้มเหลวครั้งยิ่งใหญ่ของระบบตลาดเสรีของสหรัฐอเมริกาที่ขาดการควบคุม คนส่วนใหญ่เข้าใจผิดว่านโยบายทางเศรษฐกิจเสรีที่นำโดยโลกตะวันตกคือความสำเร็จทั้งที่ผลกระทบด้านลบที่เกิดขึ้นกับประเทศต่างๆ นั้นมีผลกว้างไกลมาก ความเชื่อในเรื่องกลไกควบคุมตัวเองเป็น

สิ่งเหลวไหล ระบบการเงินภายใต้ตลาดเสรีที่ขาดการควบคุมของโลกตะวันตกทำงานอยู่ได้ก็เพราะการช่วยเหลือจากภาครัฐซ้ำแล้วซ้ำเล่า

เขาชี้ให้เห็นต่อไปว่าวิกฤตเศรษฐกิจโลกที่เกิดขึ้นครั้งนี้ตลอดจนความล้มเหลวของทุนนิยมเสรีสไตล์อเมริกันทำให้เห็นถึงความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำให้ความสมดุลระหว่างตลาด ภาครัฐ และผู้มีส่วนได้เสียในสังคมกลับคืนมา เราจะปล่อยให้ภาครัฐอยู่เฉยๆ อย่างขาดการควบคุมดูแลกลไกตลาดไม่ได้เป็นอันขาด

Stiglitz เชื่อในระบบทุนนิยมที่มีกลไกราคาเป็นหัวใจ แต่ต้องไม่ใช่ระบบที่ขาดการควบคุมอย่างรัดกุมจากภาครัฐ เขาเชื่อว่าโลกได้เปลี่ยนแปลงไปมากมาย จนภาครัฐต้องพัฒนากลไกควบคุมโดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบการเงินการมีกรอบการควบคุมในระดับโลกเป็นสิ่งจำเป็นโดยมีการร่วมมือกันโดยนานาชาติ แต่เขาก็กังไม่เห็นความริเริ่มในเรื่องนี้

อีกเรื่องหนึ่งที่ Stiglitz สร้างความสับสนสับสนในวงการเศรษฐศาสตร์และเขาได้ทำมานานหลายปีแล้ว นั่นก็คือการโจมตีการใช้ GDP (Gross Domestic Product ผลผลิตมวลรวมประชาชาติ) เป็นตัววัดความสุขหรือสวัสดิการ (welfare) หรือสถานะความอยู่ดี (well-being) ของประชาชน

GDP คือมูลค่าผลผลิตรวมหรือรายได้รวมของคนทั้งประเทศในเวลา 1 ปี สามารถชี้วัดกิจกรรมทางเศรษฐศาสตร์ แม้แต่ Simon Kuznet ผู้คิดค้น GDP ขึ้นเมื่อกว่า 70 ปีมาแล้วก็บอกว่าไม่อาจใช้รายได้เป็นตัวสะท้อนสวัสดิการ อย่างไรก็ตามหลายปีผ่านไป ด้วยความสะดวกและเพอเรอ นักเศรษฐศาสตร์และสื่อเหมาเอาว่า GDP เป็นตัววัดความอยู่ดีหรือวัดสวัสดิการ

ผลพวงที่เกิดตามมาก็คือความพยายามให้มีอัตราการเจริญเติบโตสูง (ให้ GDP ที่วัด ณ ราคาคงที่มีค่าเพิ่มขึ้นสูงข้ามปี) กลายเป็นเป้าหมายของรัฐบาลต่างๆ ถึงแม้ว่าอัตราการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจจะช่วยทำให้เกิดการจ้างงานสูง ประชาชนมีอำนาจสูง แต่ก็ไม่จำเป็นว่าประชาชนจะมีสถานะความอยู่ดีและมีความสุขมากขึ้น

นักเศรษฐศาสตร์ทั่วโลกเมื่อได้ฟังก็คงจะต้องคิดทบทวนและน่าจะคล้อยตาม Stiglitz เพราะสิ่งที่พูดนั้นเป็นความจริง นักเศรษฐศาสตร์ชี้ตัวและหลงผิดมานานว่า GDP ต่อหัวสูงจะทำให้ประชาชนมีสถานะความอยู่ดีและมี

ความสุขมากขึ้น ขณะนี้ Stiglitz และพวกได้พยายามเสนอตัวชี้วัดใหม่ ที่จะสะท้อนสถานะความอยู่ดีได้ดีกว่า GDP รัฐบาลและผู้คนที่หลายจะได้เลิกหลงผิดมมายกัน "GDP เป็นบวม" เสียที

GDP มิได้ผิดอะไร มันก็วัดสิ่งที่ Kuznet ตั้งใจให้วัดคือระดับรายได้รวมของคนทั้งประเทศ นักเศรษฐศาสตร์ต่อๆ มาต่างหากที่ผิดที่นำมันไปใช้วัดสถานะความอยู่ดีและมีความสุขของคนต่างๆ ที่มันมีความหมายอีกอย่างหนึ่ง

ต่อไปนี้นักเศรษฐศาสตร์ต้องพิจารณา "ฝัง" GDP ในฐานะตัววัดสถานะความอยู่ดีและการใช้อัตราการขยายตัวเป็นเป้าหมายของเศรษฐกิจและหันไปพิจารณา "GDP ตัดแปลง" ที่กำลังมีผู้คิดค้นซึ่งเชื่อว่าจะเป็นตัวชี้ระดับกิจกรรมของนักเศรษฐศาสตร์ที่แม่นยำกว่า ตลอดจนตัวชี้สถานะความอยู่ดีใหม่อีกหลายตัว ทั้งที่มีใช้อยู่แล้วและที่กำลังจะตามออกมา

ผมรัก GDP เพราะมันมีประโยชน์ แต่รังเกียจการนำมันไปใช้อย่างผิดๆ (ซึ่งครั้งหนึ่งผมก็เป็นหนึ่งในผู้หลงผิดเหล่านั้นด้วย) คงคล้ายกับคำกล่าวที่ว่า I love mankind, only the people I can't stand กระทบ (ผมรักมนุษยชาติ แต่สิ่งที่ผมทนไม่ได้คือมนุษย์)

พวกเราชาวประเทศกำลังพัฒนาจิตใจที่มีนักเศรษฐศาสตร์ที่รักมนุษยชาติมากกว่าผลประโยชน์ของประเทศตัวเอง แต่เพียงอย่างเดียว ถ้าที่อเมริกาเขาไม่รักท่าน มาอยู่ที่บ้านเราก็ได้ครับ รับรองมีปัญหากับช่วยขบคิดไม่ให้เหงามากมาย